

Oral history.

Herinneringen van een BOVENMEESTER.

De heer A.C.Cupedo werd op 2 april 1907 geboren in Delfshaven in een gezin van elf kinderen, waar van er twee jong overleden zijn. Zijn geboortehuis stond vlak bij de Pelgrimsfatherskerk, en aan de overkant van het water stond machinefabriek Cupedo, waarvan zijn vader de eigenaar was.

Alle zoons gingen werken in die fabriek, behalve de jongsten. Daar was geen werk voor, dus die mochten studeren. Een zoon werd dominee. Voor de heer Cupedo werd het, na de middelbare school, de kweekschool.

In 1930 trouwde hij met Elisabeth Koudenberg.

Hij ging lesgeven in Rotterdam, waar twee dochters werden geboren, en in Schiedam, waar ze een zoon kregen. In 1938 werd hij in Capelle als hoofd van lagere school nummer 1 aangenomen.

Aan de Kerklaan nummer 9 stond een groot huis voor hen klaar. Het was van de gemeente en alle voorgaande hoofden der school hadden daar gewoond.

Het was alleen wat verouderd en moest grondig opgeknapt worden. Dat gebeurde toen ze er al woonden, dus dat gaf veel ongemak! Er waren nogal wat bedsteden, alleen op de eerste verdieping al zeven! Drie in kleine kamers en vier in een grote kamer, allemaal met deuren ervoor. Wat zal dat benauwd slapen zijn geweest!! Er was ook nog een piepklein fonteintje met koud water voor al die mensen.

Op de zolder waren er ook twee. Beneden in het zijkamertje was er een en in de keuken ook nog twee, dat zijn er dus twaalf!

De slaappleaatsen beneden veranderden allemaal in kasten, boven verschenen vier slaapkamers en een badkamer en op de zolder ook nog een kamer.

De woonkamer was een grote kamer en-suite, met ramen die aan de voorkant uitkeken op de kerk en achter op de tuin. Het waren ramen die je omhoog kon schuiven, en dan een klos eronder om ze open te houden. De keuken keek ook uit op de tuin en op de schuur, die had een vliering waarop de heer Cupedo tot zijn grote vreugde duiven kon houden.

In Capelle werden nog een zoon en een dochter geboren.

Mevrouw Cupedo hoefde niet ver weg om boodschappen te doen, naast haar woonde bakker van de Linden. Op die plek hadden vroeger twee huisjes gestaan, hij had er een groot pand laten bouwen. Beneden woonde het gezin en had je de winkel en de bakkerij. Boven woonden nog drie families ,o.a. Valk en van de Watering. Bakker van de Linden was voor bijzondere dingen, bonbons en gebak. Het gewone, dagelijks brood kwam van bakker Koppenol, die zat net om de hoek naast het schoolplein. Hij verkocht ook stroop uit het vat. Je bracht dan zelf de stroopkan mee, die werd met een houten lepel gevuld. Ook boter uit een ton, dat werd met een boterspaan in je bakje gespateld. Suiker werd afgewogen, en als de kinderen boodschappen moesten doen klaagden ze dat alles zo lang duurde. Dan had je boven aan de stoep groenteboer Kraan. Die bracht zijn waren langs de deur met zijn paard Jet. Dat paard kon tellen! Als je vroeg hoe oud zij was schraapte ze met haar voorpoot de jaren af. Of het klopte vermeldt de geschiedenis niet. Vlees kwam van slager Snoei en voor sigaren moest je de andere kant op, naar het winkeltje van juffrouw Bus, waar het altijd zo lekker rook. Melk bracht melkboer Hogerwaard langs met een handkar met melkbussen met een kraantje erop. "Pintje, mevrouw?" "Je kon kiezen tussen taptemelk, volle melk, en karnemelk..Pleisters voor de stukgevallen knieën haalde je bij drogisterij Jongkind, bij Metje en Jenny, en als je een gat

in je schoenool had ging je naar van Prooien om hem te laten verzolen. Hij hield ook de Nutsbibliotheek.

Om naar zijn werk te gaan hoefde de bovenmeester niet ver te lopen, de keukendeur uit, de tuin door en hij was al op de plaats van bestemming. Hij stond dan op het pad naast de school. Vlak voor de zij ingang. Aan de voorkant, op het schoolplein was ook nog een ingang, maar die werd zelden gebruikt. Je had daar twee lokalen waar de lagere klassen zaten, die kregen een lieve schooljuffrouw! De andere lokalen lagen meer naar achteren, daar zaten de hogere klassen en die hadden meesters! Voor schooltijd en na de pauzes, stelden de klassen zich in keurige rijtjes op en marcheerden een voor een de school binnen! De kleintjes leerden lezen met het leesplankje. In de hogere klassen dreunden regelmatig de “tafels “. En lange rijen plaatsnamen:” Serang Bantam Batavia....”.

De school werd schoongemaakt door vrouw van IJzeren. Eens had de heer Cupedo als Sinterklaasurprise voor een van zijn kinderen van een bezem een levensechte pop gemaakt. Die had hij zo lang verstopt in de bezemkast op school. De volgende dag gilde vrouw van IJzeren de hele school bij elkaar, er zat een vent in de bezemkast!!

Gijmnastieklessen werden door de eigen leerkracht in de gijmschuur aan de Groenedijk gegeven. Ook speelden we op het braakliggende stuk grond er tegenover allerlei wilde spelletjes, rovertje en vlaggenverovertje! Ook nuttige handwerken gaven de dames zelf, voor de hogere klassen werd dan voor een uur van leerkracht geruild.

De kinderen konden in de buurt heerlijk spelen.

Op de hoek woonde Mina Koppenol, die ook juffrouw van de zondagschool was. Daarnaast twee kleine huisjes en dan het schoolplein, waar je kon touwtje springen, knikkeren, bokkiespringen,(Klap, spoor, afzak), diabloën, over de telefoondraden die dwars over het plein liepen, en buissie. Als het ‘s avonds begon te schemeren was er niets heerlijkers dan verstoppertje spelen, in een hoekje bij de smid Bos of langs het straatje bij schilder Jongkind. (Niet de kunstschilder!) Was je heel moedig dan ging je helemaal naar het buurtje achter de familie Blonk, waar Hannes Seip woonde en de loodgieter Plompie.

Naar de Kerkesteeg mocht je niet, dat was de loswal van Capelle en veel te dicht bij het water. Soms werden daar heipalen op de kant gehesen en op een vrachtwagen geladen. Het was een heerlijke, onbezorgde jeugd, maar helaas pakten donkere wolken zich samen, ouders keken bezorgd, en op een dag gebeurde er een ramp, de tweede wereldoorlog brak uit.

In het begin veranderde voor de heer Cupedeo niet veel, het onderwijs ging gewoon door. Er waren een paar kinderen waarvan de ouders NSBers waren, die werden scheef aangekeken, maar zij konden daar niets aan doen. Maar naarmate de oorlog vorderde werd de situatie anders, er kwam honger, er moest verplicht Duitse les gegeven worden. De boekjes lagen netjes in de kastjes, maar op tafel kwamen ze nooit ,alleen als er inspectie was.

Iedereen had zijn radio ingeleverd, maar de bovenmeester wist er een te verstoppen. Hij luisterde naar radio oranje en later tikte hij op zijn oude Underwood, met veel velletjes carbonpapier ertussen, het nieuws uit. Na spertijd, als het donker was, brachten hij en zijn kinderen de velletjes rond, naar mensen die kinderen in Duitsland hadden bij de arbeidseinsatz, en die graag van de situatie op de hoogte bleven.

Zijn dochter Anneke, die ook bij dit gesprek aanwezig is, weet zich nog te herinneren, dat zij eens, op een donkere avond, op de dijk liep en terugkwam van de familie Hak. Plotseling verschenen in de verte auto’s!

Dat konden alleen maar Duitsers zijn. In een impuls sprong ze bij de firma van Dam (In manufacturen) over het hoge hek en bleef daar achter het muurtje liggen. De auto’s reden voorbij, en ze kon veilig naar huis. Maar de volgende dag was het dorp in rep en roer, er was ingebroken bij van Dam ! Er was weliswaar niets vermist, maar het alarm was afgegaan!

Schoorvoetend is Anneke toen naar van Dam gegaan, en ze heeft verteld wat er de vorige dag was gebeurd. Wat waren ze blij met haar verhaal, ze dachten al dat ze via de rivier bestolen zouden worden. “Ik kreeg twee grote appels, die hebben we met het hele gezin heerlijk opgegeten! “.

Ook is het een keer gebeurd, dat de heer Cupedo op de verduisterde Kerklaan naast een bruggetje liep, en even later druipend en onder het kroos voor de deur stond.

In 1943 werd plotseling de grote luidklok uit de kerktoren getakeld! Hevig verontwaardigd riep mijnheer Cupedo alle leerlingen naar buiten om daarvan getuige te zijn. De klok die alle zondagen de mensen naar de kerk riep, die vrolijk luidde bij huwelijken en verdrietig bij begrafenissen, die werd van ons gestolen en zou worden omgesmolten tot kanon! Stilletjes stonden de kinderen toe te kijken, er diep van doordrongen dat hier iets heel verkeerd gebeurde.

Toen werd het lesgeven moeilijker, want er werden Duitsers ingekwartierd op school. Aanvankelijk alleen in de twee eerste lokalen, later ook in de andere. 's Nachts lagen alle lokalen vol slapende soldaten. Tegen het eind van de oorlog waren het heel jonge mensen. Het jongste zoontje van de heer Cupedo, vier jaar oud, keek in de tuin nieuwsgierig over het hek. Hij mocht van zijn ouders beslist niet met de soldaten mee gaan, maar op een dag tilde iemand hem over het hek en ging een rondje met hem fietsen. 's Avonds aan tafel vertelde hij het, en iedereen werd boos op hem. “En weet je wat Siegfried vroeg? Hebben jullie een radio in huis?”. Er viel een gespannen stilte. “Ik zei: Helemaal niet!!”.

In het laatste oorlogsjaar was de school een uitdeelpost van de gaarkeuken. Iedereen bracht zijn eigen schaalpje en een lepel mee. Met gemende gevoelens werd er gegeten, groene smurrie, maar ja, het was voedsel. Op een keer meende men er plotseling vlees in te zien drijven. Dat klopte, het oude gemeentepaard had het leven gelaten om de hongerige monden te vullen.

Toen de oorlog voorbij was veranderde er aanvankelijk niet zo veel. We waren vrij, er zaten geen soldaten meer in de school, maar wel de B S. Die liepen in blauwe overalls en maakten de dienst uit. Foute mensen werden gearresteerd, soms ook wel eens een verkeerde. Langzamerhand werd het leven weer gewoon, de kinderen kwamen naar school. Zo goed en zo kwaad als het ging werd er lesgegeven, er was veel weggeraakt en vernield tijdens de oorlog. De grote zwarte kachels midden in de lokalen deden nog steeds dienst, en eens heeft een kwajongen daar een rotje in gegooid, zodat iedereen stijf zat van de schrik van de enorme knal. Het is voor die jongen toen niet bij zomaar een standje gebleven!

De jaren verstreken. Er waren Sinterklaasfeesten in de grote zaal van cafe de Bruin, vlak bij de Oude Plaats. Vol verwachting werd er gezongen, en dan verscheen boer Hogerwaard, uitgedost als Sinterklaas, en nam plechtig plaats op een grote stoel. Zowel heel stoute als heel lieve kinderen werden uitgenodigd om voor hem te verschijnen. Sommigen begonnen hard te huilen en durfden niet. En bij het afscheid werd Sint weer vrolijk uitgewuifd! Iedereen kreeg een kado tot slot.

En dan de onvergetelijke kerstvieringen in de dorpskerk, met ouders en opa's en oma's. Er werd gezongen en mijnheer Cupedo vertelde een prachtig kerstverhaal. Muisstil was het dan. Dat was het trouwens ook als hij op school voorlas, meestal in de hogere klassen. Fulco de Minstrel, Paddeltje, Het Slot op de Hoef!! Die hogere klassen, de zevende en de achtste, bestonden uit kinderen die niet naar het vervolgonderwijs mochten, of niet konden, en dus eigenlijk hun tijd uitzaten tot ze gingen werken. Vaak werden meisjes in de grote gezinnen thuisgehouden om moeder te helpen met de was of de schoonmaak.

Het schoolgebouw begon langzamerhand een bouwval te worden, het was niet meer verantwoord om daarin te werken. Mijnheer Cupedo trok voortdurend aan de bel! Begin jaren vijftig bleken er in de eerste klas drie tweelingen te zitten! Van Kooij, van Buren en de Boer. Twee tweelingen woonden in de Oude Plaats, en de de Boertjes woonden aan de buitenkant van de dijk, waar ook het winkeltje van de Jong was.

Ren en Ron van Kooij weten het nog.

“We gingen eerst naar de “Bewaarschool”. In de Oude Plaats vormde zich een groep kleuters en die liepen, onder begeleiding van juffrouw Titia, over de dijk tot aan de Tuinstraat. Een flinke tippel voor die kleine beentjes. Dan naar beneden en daar stond kleuterschool Prinses Margriet, vlak bij het huis van schipper Verkaik. Daar verbleven we tot ons zesde jaar, toen kwam, in april, Lagere School nummer een. Datzelfde jaar werd de school een Septemberschool, zodat we heel snel in de tweede klas zaten! We leerden er schrijven, eerst op een lei, daarna met potlood en tenslotte met inkt en een kroontjespen. Inkt zat in een potje midden op de bank. De school was ’s zomers bedompt en ’s winters koud. Na schooltijd gingen we in de herfst appeltjes pikken in de boomgaard die tegenover de winkel van den Toom aan de binnenkant van de dijk lag, en in de winter kon je daar buikieschieten met de slee. Bij Janus van Ieperen kochten we snoep voor een cent, en bij Jongkind een zakje drop voor twee cent. Toen gingen we verhuizen naar de Slotschool aan de Rozenburg, halverwege de vijftiger jaren We vonden het maar een lelijk gebouw, net een schoenendoos!”.

Mijnheer Cupedo dacht er anders over. Een geweldige verandering. Ik had een directeurskamer, er was een leerkrachtenkamer Mooie, ruime en lichte lokalen. Een grote hal midden in het gebouw. We hoefden voor feesten en ouderavonden nergens meer heen. Hij denkt nog met vreugde terug aan de verhuizing. Het waren fijne jaren in de Slotschool, ook zijn vrouw werkte daar, nu de kinderen volwassen werden. Wel bleven ze wonen in het grote huis aan de Kerklaan. Dat was dan wel verbouwd toen ze erin kwamen wonen, maar eigenlijk al lang weer aan een opknappbeurt toe!

Zijn dochter Anneke vertelt dat haar vriend voor het eerst kennis kwam maken met haar ouders. Hij stapte de voordeur binnen en zakte prompt door de vloer. Later gebeurde dat nog eens gewoon in de kamer, de stoel waarop hij zat zakte met de poten door de vloer. Ze waren gewaarschuwd, want Anneke zelf was eens met een stapel borden op een stoel geklommen in de keuken en met borden en al door de vloer gezakt, een enorme ravage!! Steeds weer kwam de timmerman en zette een paar nieuwe planken in.

Toen de heer Cupedo in 1972 met pensioen ging verhuisde hij naar de Dakotaweg, en het huis zou worden afgebroken. Nu, in 2007, staat het er nog steeds, maar er wonen geen bovenmeesters meer! De oude dorpsschool is nog een tijdje kleuterschool geweest, en daarna werd er de DISCO CUPEDO in gevestigd. Toen werd alles gesloopt. De Slotschool is in de jaren negentig afgebroken en ook de Rozenburcht, in datzelfde gebied, verdween. Niets herinnert meer aan de tijd dat er vrolijke kinderstemmen klonken op het schoolplein.

Het echtpaar Cupedo ging reizen, het eerst naar Karachi, waar een van hun kinderen woonde. De heer Cupedo, die dit jaar, 2007, honderd jaar is geworden woont nu weer aan de Kerklaan, in verzorgingshuis de Vijverhof. Hij koestert daar zijn herinneringen en deelt ze met wie wil luisteren. Laatst was hij met een van zijn kinderen in Delfshaven om het gebied van zijn jeugd nog eens te bezoeken. Hij raakte er in gesprek met een andere, bejaarde man. Over de gaarkeuken en waar die was geweest.” Daar”, sprak de heer Cupedo. Nee, daar, wees de ander, het werd haast ruzie. Tot ze erachter kwamen dat de een het over de eerste wereldoorlog had, en de ander over de tweede! Zulke dingen gebeuren als je de leeftijd der zeer sterken hebt bereikt!

Op getekend door Wil van Kooij- Seinstra, met dank aan Anneke en Bram van der Vliet-
Cupedo.
Augustus 2007.

In het boek *Leven en werken rond Lek en IJssel* van Elly van Gelderen- Karsbergen staat op
pagina 127 een uitgebreid interview met de heer Cupedo.